

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון

סנהדרין

עין משפט נר מצוה

בנשיא שבט שפטא . ובחמת מכל מיתות ב"ד : דרב אלא בר אבבה . לקמן : וכחילתה של א"י . כך דינה לעולם אם נפלה מחלוקת נחלה בשבט : קלפי אורים ותומים . ב"ש נחלין (ב"ב דף קכ"ג) מפורש : אע"ג דקטלינן ביחוד . לדינה של שבט בסקילה אפי"ה בדינא דרבין דיינינן ליה דבעי ע"ל ולא בדינא דייחוד תורה אור

מה תחילתה קלפי אורים ותומים . הא דלמך בריש הדר (עירובין דף סג.) גבי יוסע דלא חשכחן דליטריד ליה לאלעזר לשחול בצאורים ותומים לאו חלוקת הארץ קאמר דגזירת הכתוב היא אלא בשאר דברים הגריבים לשחול בצאורים ותומים שהיה נגלה לו בכנראה : איש ואשה חמה מוליח לשעריך . הכא לא חשיב עיר א"י ואף

קלב אב מייסד מהל' פ"ז הלכ' ג : קלב ג דמיי' פ"ה מהל' סנהדרין הלכ' א סמך עשין 15 :

[לקמן יח:]

כ"ג : לשעריך . לב"ז שכשעריך דהיינו סנהדרי קטנה ואי חמה מוליח (א) כולה אלא בסנהדרי גדולה : דרבי י"ח **חמא בר' יוסי . לקמן : אהיא סודה סודה . בבבא השקר כתיב (דברים יח) אך הנביא אשר יזיד וזקן ממרח כתיב (שם י"ו) והאיש אשר יעשה בזדון מה זקן אינו נהרג אלא המרה על פי ב"ד הגדול דכתיב (שם) וקמת ועלית אף נביא אינו נידון אלא בבית דין הגדול : **וסא סודה .** דוקן ממרח : **פי כתיבא קטנא כתיבא .** וקטנא דדיקה בשפטים וטקסה דפי כתיב וקמת ועלית בזרעה כתיב שבאין (ב) לשחול מה יורו וחזר לעירו ואם הורה לעשות ככתחילה נידון כשאר דברים המומתין כ"כ"ג דהא לא חגי במהותין (דף ב"ג) ולא את זקן ממרח : **דבר דבר מהמראתו .** בבבא בסקילה כתיב (דברים י"ו) אשר יזיד לדבר דבר וגו' ובמהראת זקן כתיב (שם) ועשית ע"פ הדבר : **וליסדר זקן ממרח וגימור .** קטלי' בסנהדרי גדולה הורה הורה מנביא דהא בקטנא דתרווייהו כתיב הורה וגימור מה נביא בסנהדרי גדולה דהא גמרינן מהמראת זקן אף מיתת זקן בסנהדרי גדולה ויחתי במתני' (דף ב"ג) ולא את הזקן ממרח אלא בב"ז של ע"ל : **דבר דבר .** הך גזירה שוה דדבר דבר גמיר ליה האי תנא מרביה אבל הך דהורה הורה לא גמיר עלה ומרביה זקן וחומר אדם דן מעלמו ואין אדם דן גזירה שוה מעלמו אלא אם כן קיבל מרבו הלכה למשה מסיני דאיכא למימר קרא למיתלא אחרייתא אחא וכן הלכה רוחת בישראל : **יציאו אלני .** ומסה במקום שבעים ואחר קאי : **דבריו של גדול .** דינו של בעל סכרה כגון נשיא וכהן גדול : **וסאי תנא .** דדרש דבר גדול דבר קשה למה לי תרי קראי : **שורו על כסן גדול .** אם המית איש : **מדקא מיעבד ליה סורו .** שמע מינה שורו הוה דמשפק ליה משום דכתיב (שמות כ"ה) וגם צעלו יומת כמיתת בעלים אבל שאר ממונו פסיקא לן דבשלקה ככל דיני ממונות : **כל דבריו ואפילו ממונו ליבעי סנהדרי גדולה : ודילמא .** הא דקא מדכר קרא בסנהדרי גדולה משום שאילת אורים ותומים הוא אחא לאשמעינן דנשאלין בסנהדרין בצאורים ותומים וכן נחלק וכן מלשון מלחמה אבל לא להדימו ולגולם לענין ללאת ללחמה יולאין בלא רשות סנהדרי : **גמור .** נקב שלו כלפי לפון היה ובלילה רוח לפונית מנשבת דקיימא לן (בבבא ב"ה) ארבע רוחות מנשבות בכל יום מזרחית צבוק ורוח דרומית בחגי היום ומערבית בתחילת לילה ולפונית בחגי לילה כמהלך חמה שמהלכת מזרחית לדרום ומערב וממערב לפון ומיני ציבומס (דף ע"ג) כל אופן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר אף על פי שגזופים היו ולא נשבה להם רוח לפונית ביום לא היה יום שלא נשבה להם רוח לפונית בחגי הלילה אלא חמת לילה עת נשיבתה לעולם ופעמים שהיא מנשבת אף ביום והיא רוח נוחה ויפה לבריות והיום מאיר בה : **ויסי דוד עומד ועוסק בתורה .** כדכתיב חמת לילה אקום (הפלים ק"ט) : **קומץ .** פרנסה מועטת : **ואין סבור מסמלא מחוליימו .** עוקר חוליא מצור עמוק וחזר והשליכה לחוכו אינו מתמלא בכך כלומר אין סיפק בדינו לפרנס עניים שכתובו : **ונמלכין בסנהדרין .** נוטלין רשות מהן והיינו מתני' :**

[לקמן ק"ב:]

בנשיא שבט שפטא עסקינן מי לא *אמר רב אדא בר אבהה כל הרבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול האי נמי גדול הוא עולא אמר רבי אלעזר בבאין על עסקי נהלות וכתחילתה של ארץ ישראל מה תחילתה שבעים ואחד אף כהן שבעים ואחד אי מה תחילתה קלפי אורים ותומים וכל ישראל אף כהן קלפי אורים ותומים וכל ישראל אלא מחזורתא כדרב מתנה רבינא אמר לעולם בשבט שהודה ודקא קשיא לך בדינא דרבים דיינינן ליה אין אע"ג דקטלינן ביחוד *בי דינא דרבים דיינינן ליה מי לא *א"ר חמא בר' יוסי א"ר אושיעא והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וגו' איש ואשה אתה מוציא לשעריך יואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך הבא נמו איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל השבט כולו לשעריך : ילא את נביא השקר : מנהגי מילי א"ר יוסי בר' חנינא אתיא *הודה הודה מוקן ממרא מה להלן בשבעים ואחד אף כהן בשבעים ואחד והא הודה כי כתיבא בקמלא הוא דכתיבא וקמלא בעשרין ותלתא הוא אלא אמר ריש לקיש גמור דבר דבר מהמראתו ולהדר זקן ממרא ולגמור הורה הורה מנביא הורה לא גמיר : ולא את כהן גדול : מנהגי מילי *אמר רב אדא בר אבהה דאמר קרא כל הרבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול דבר קשה אומר דבר קשה או אינו אלא דבר קשה אומר דבר קשה יביאון אל משה הרי דבר קשה אומר דבר קשה הוא תנא דתניא דבר גדול דבריו של גדול אלא דבריו של גדול או אינו אלא דבר הקשה כשהוא אומר הרבר הקשה הרי דבר קשה אומר הא מה אני מקיים דבר גדול דבריו של גדול והאי תנא תרי קראי למה לי חד לצואה בעלמא וחד לעשייה ואיך א"כ לכתוב או גדול גדול או קשה קשה מאי גדול ומאי קשה שמע מינה תרתי בעי רבי אלעזר שורו של כהן גדול בכמה למיתת בעלים דילמא למיתת בעלים דעלמא מדמינן ליה *אמר אביי מדקא מבעיא ליה שורו מבלל ד'דממונו פשימא ליה פשימא מהו דתימא הואיל וכתב כל הרבר הגדול *כל דבריו של גדול קא משמע לן : אין מוציאין בו : מנהגי מילי *אמר ר' אבהו דאמר משוח מלחמה וכל העדה זה סנהדרי ודילמא לסנהדרי הוא דקאמר להו רחבנא דלישיילו באורים ותומים אלא כי הא דאמר רב אחא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא *כגור היה תלוי למעלה ממפתחו של דוד כיון שהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו והיה מגנן מאליו מיד היה דוד עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריבין לפרנסה אמר להו לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משיב את הארץ *ואין הבור מתמלא מחוליייתו אמר להם לכו פשמו יריכם בגרוד מיד יועצין באחיותפל ונמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא ואחרי

[לקמן יח:]

[לקמן יח:]

[יומא ע"ג : ע"ש מנחה י"ג]

[דעה ביבשה ק"ה משהו קרא ק"פ פירש"י [ק"ב]]

נכוחס ג :

[ס"ג דף ע"ג :

גליון הש"ס גמ' אי מה תחילתה קלפי . דין שבעים ודף ע"ג ע"ש חוס' ד"ה א"י שם אמר אביי מדקא מיעבד ליה סורו . ליה עיין לקמן דף ע"ג :

על ג"כ דפ"א אלו דברים (פסחים דף ס"ו) וס"ג דף ע"ג (ע"ו) גבי פסח כצומאס דאמר ליה חזק ואמרינן ליבור נדחים ואפילו כל העיר עמלה נדחים לפסח שניעד דאיכא רוב ישראל *שאי הכא משום דמינוי שמילק הכתוב בין יחידים למרובים כמו בין עיר נהרמת ליחיד : אין הסבור מתמלא מחוליימו . פ"ה גמון אם עקר חוליא מצור עמוק וחזר והשליכו לחוכו אין הסבור מתמלא ממנה ולא יתכן דלמרינן בפ' הרה"ל (נכוחס דף ע"ג) כשקטל הקב"ה ב' כוכבים מכימה והביא מצול לעולם ומילא הקבץ מעט ופריד ולמלייה מדידה ומשני אין הסבור מתמלא מחוליייתו וי"מ דקרקע שרגלינן להגיה על שפת הסבור קורין חוליא כי הוה דתקן (עירובין דף ע"ג) חוליית הסבור והסלט שהם גזוהים עשרה וקאמר אין הסבור מתמלא ממותה חוליא ור"ס פירש מחוליייתו היינו ממקורו לזין מתמלא הסבור מים ממקור בעיתו וכן מוכח במדרש דלמך אין הסבור מתמלא מחוליייתו אלא אם כן ממשיכין לו מים ממקום אחר : ואחרי

רבינו הנאל

וכר' הושעיא דאמר והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אשר עשו את הרבר הרע הוא אל שעריך את האיש או את האשה איש או אשה והא מוציא לשעריך אתה איה מוציא כל השבט כולו אל שעריך . רב מתנה אוקמה למחנותין בנשיא של שבט שפטא שיערון בשבעים ואחד . ועולא אמר ר' אלעזר אוקמה בבאין על עסק נהלות . וכן מפורש בירושלמי בחורש שבין שני שבטים היא מהנתא פ"ה הורש יער : ולא את נביא השקר אלא בע"א אתיא הורה הורה . כתיב נביא השקר ברוח דבר הנביא ובקוץ סמרא (* בקמלא כתיבא כתיב ועשית ע"פ הרבר הוא הורה כי חו"ב א והמראתו היא בע"א) אבל הייתו בכ"ג היא ומשני ריש לקיש אלא דבר דבר גמיר נביא השקר כתיב אשר יזיד הנביא ובקוץ סמרא כתיב כי יפלא מך דבר לשמש ואקשיתן וליהדר וכן סמרא וליגמור הורה הורה מנביא השקר כי זה בע"א אף זה בע"א ופרקינן דבר דבר גמיר דאיכא למימר מנפנה הוא הורה הורה לנפיה בא : ולא את כהן גדול אלא בע"א מנא לן כדכתיבא את הרבר הגדול דבריו של גדול פ"ה כל דבר בריו נפשיה של כהן גדול לא יהוי אלא בב"ד הגדול : בעי ר' אלעזר שור של כ"ג בכמה מרחיב וגם בעלוי יומת למיתת בעלים דיריה מרמינן ליה בע"א או למיתת בעלים בעלמא מרמינן ליה בכ"ג ולא איששין ארבעין שור כמלל דממונו (שפ"א) ליה דלאו במיתה דיריה דמי אלא כספונא דעלמא : אין מוציאין , ללחמת הרשות כ"ג מנא לן אבהו דאמר קרא ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו ושי' הוא זה מלך וכל ישראל אתו זה משוח מלחמה וכל העדה זו הסנהדרין והתם לסנהדרין הוא דאמא דאמר רחמנא דלישיילו באורים ותומים אלא כי הא כבור תלוי למעלה ממפתחו של דוד כיון שהגיע עמד שורו מלחמה אמר להו לכו פשמו יריכם בגרוד מיד יועצין באחיותפל ונמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא ואחרי

בנשיא שבט שפטא עסקינן מי לא *אמר רב אדא בר אבהה כל הרבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול האי נמי גדול הוא עולא אמר רבי אלעזר בבאין על עסקי נהלות וכתחילתה של ארץ ישראל מה תחילתה שבעים ואחד אף כהן שבעים ואחד אי מה תחילתה קלפי אורים ותומים וכל ישראל אף כהן קלפי אורים ותומים וכל ישראל אלא מחזורתא כדרב מתנה רבינא אמר לעולם בשבט שהודה ודקא קשיא לך בדינא דרבים דיינינן ליה אין אע"ג דקטלינן ביחוד *בי דינא דרבים דיינינן ליה מי לא *א"ר חמא בר' יוסי א"ר אושיעא והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וגו' איש ואשה אתה מוציא לשעריך יואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך הבא נמו איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל השבט כולו לשעריך : ילא את נביא השקר : מנהגי מילי א"ר יוסי בר' חנינא אתיא *הודה הודה מוקן ממרא מה להלן בשבעים ואחד אף כהן בשבעים ואחד והא הודה כי כתיבא בקמלא הוא דכתיבא וקמלא בעשרין ותלתא הוא אלא אמר ריש לקיש גמור דבר דבר מהמראתו ולהדר זקן ממרא ולגמור הורה הורה מנביא הורה לא גמיר : ולא את כהן גדול : מנהגי מילי *אמר רב אדא בר אבהה דאמר קרא כל הרבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול דבר קשה אומר דבר קשה או אינו אלא דבר קשה אומר דבר קשה יביאון אל משה הרי דבר קשה אומר דבר קשה הוא תנא דתניא דבר גדול דבריו של גדול אלא דבריו של גדול או אינו אלא דבר הקשה כשהוא אומר הרבר הקשה הרי דבר קשה אומר הא מה אני מקיים דבר גדול דבריו של גדול והאי תנא תרי קראי למה לי חד לצואה בעלמא וחד לעשייה ואיך א"כ לכתוב או גדול גדול או קשה קשה מאי גדול ומאי קשה שמע מינה תרתי בעי רבי אלעזר שורו של כהן גדול בכמה למיתת בעלים דילמא למיתת בעלים דעלמא מדמינן ליה *אמר אביי מדקא מבעיא ליה שורו מבלל ד'דממונו פשימא ליה פשימא מהו דתימא הואיל וכתב כל הרבר הגדול *כל דבריו של גדול קא משמע לן : אין מוציאין בו : מנהגי מילי *אמר ר' אבהו דאמר משוח מלחמה וכל העדה זה סנהדרי ודילמא לסנהדרי הוא דקאמר להו רחבנא דלישיילו באורים ותומים אלא כי הא דאמר רב אחא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא *כגור היה תלוי למעלה ממפתחו של דוד כיון שהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו והיה מגנן מאליו מיד היה דוד עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריבין לפרנסה אמר להו לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משיב את הארץ *ואין הבור מתמלא מחוליייתו אמר להם לכו פשמו יריכם בגרוד מיד יועצין באחיותפל ונמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא ואחרי

בנשיא שבט שפטא עסקינן מי לא *אמר רב אדא בר אבהה כל הרבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול האי נמי גדול הוא עולא אמר רבי אלעזר בבאין על עסקי נהלות וכתחילתה של ארץ ישראל מה תחילתה שבעים ואחד אף כהן שבעים ואחד אי מה תחילתה קלפי אורים ותומים וכל ישראל אף כהן קלפי אורים ותומים וכל ישראל אלא מחזורתא כדרב מתנה רבינא אמר לעולם בשבט שהודה ודקא קשיא לך בדינא דרבים דיינינן ליה אין אע"ג דקטלינן ביחוד *בי דינא דרבים דיינינן ליה מי לא *א"ר חמא בר' יוסי א"ר אושיעא והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וגו' איש ואשה אתה מוציא לשעריך יואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך הבא נמו איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל השבט כולו לשעריך : ילא את נביא השקר : מנהגי מילי א"ר יוסי בר' חנינא אתיא *הודה הודה מוקן ממרא מה להלן בשבעים ואחד אף כהן בשבעים ואחד והא הודה כי כתיבא בקמלא הוא דכתיבא וקמלא בעשרין ותלתא הוא אלא אמר ריש לקיש גמור דבר דבר מהמראתו ולהדר זקן ממרא ולגמור הורה הורה מנביא הורה לא גמיר : ולא את כהן גדול : מנהגי מילי *אמר רב אדא בר אבהה דאמר קרא כל הרבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול דבר קשה אומר דבר קשה או אינו אלא דבר קשה אומר דבר קשה יביאון אל משה הרי דבר קשה אומר דבר קשה הוא תנא דתניא דבר גדול דבריו של גדול אלא דבריו של גדול או אינו אלא דבר הקשה כשהוא אומר הרבר הקשה הרי דבר קשה אומר הא מה אני מקיים דבר גדול דבריו של גדול והאי תנא תרי קראי למה לי חד לצואה בעלמא וחד לעשייה ואיך א"כ לכתוב או גדול גדול או קשה קשה מאי גדול ומאי קשה שמע מינה תרתי בעי רבי אלעזר שורו של כהן גדול בכמה למיתת בעלים דילמא למיתת בעלים דעלמא מדמינן ליה *אמר אביי מדקא מבעיא ליה שורו מבלל ד'דממונו פשימא ליה פשימא מהו דתימא הואיל וכתב כל הרבר הגדול *כל דבריו של גדול קא משמע לן : אין מוציאין בו : מנהגי מילי *אמר ר' אבהו דאמר משוח מלחמה וכל העדה זה סנהדרי ודילמא לסנהדרי הוא דקאמר להו רחבנא דלישיילו באורים ותומים אלא כי הא דאמר רב אחא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא *כגור היה תלוי למעלה ממפתחו של דוד כיון שהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו והיה מגנן מאליו מיד היה דוד עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריבין לפרנסה אמר להו לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משיב את הארץ *ואין הבור מתמלא מחוליייתו אמר להם לכו פשמו יריכם בגרוד מיד יועצין באחיותפל ונמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא ואחרי